

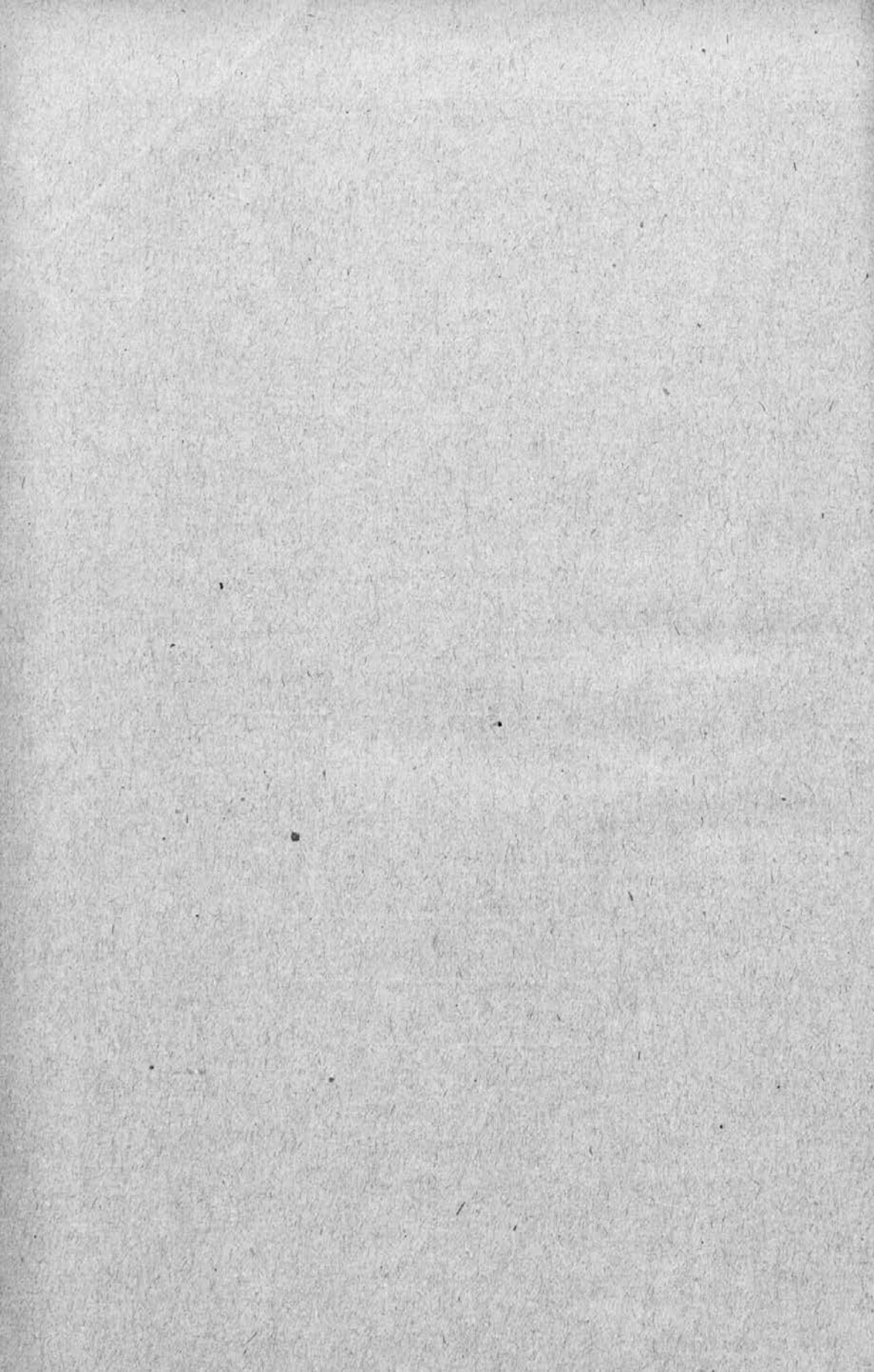

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik X. Štev. 10.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
... in katehetskih društev. ...

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik X.

V Ljubljani 15. oktobra 1909.

Štev. 10.

Naš dan.

Kdo je občutil dne 2. septembra večjo srečo in zadovoljnost, kakor tisti pogumni možje, ki so pred devetimi leti stali ob rojstvu »Slomškove zveze«! Število krščanskih in odločnih učiteljev, ki so se takrat ojunačili in lotili, da zavro pogubonosni tok in zaslepljeni zalet v svobodomiselni tovor vpreženega učiteljstva, pač ni bilo zadostno, da bi bili smeli pričakovati v razmerno kratkem času tako mogočnega razvoja sedaj ponosne »Slomškove zveze«. Septembersko slavlje krščanskega slovenskega učiteljstva na Brezjah je zopet nov dokaz, da naše na trdnih temeljih sloneče delo napreduje in rodi prelepe sadove, da strupene puščice ljutih in sovražnih elementov ne zadevajo več. S ponosom in hvaležnostjo do Boga lahko kličemo: To je bil dan, ki ga je Gospod naredil; kajti poleg zahvale, ki smo jo dolžni trudaljubivim in neustrašenim snovateljem in voditeljem naše zveze, moramo biti hvaležni predvsem Onemu, ki vse vodi in vlada. Prav zato pa smo si izbrali za zborovanje prekrasni kotiček naše rodne zemlje, kraj milosti in dobrotljivosti božje: Marijino Brezje, da se pomolimo Bogu, da se zahvalimo Zaščitnici vseh katoličanov, osobito pa še tistih, ki vzgajajo mladino za ljubezen božjo. Šli smo na Brezje, da smo se ob krasno uspelem zborovanju navžili novega poguma, da smo zaprosili blagoslova za nadaljno vztrajno in krepko delo. Banalno, otročje in priiskutno smešenje, ki so ga zmožni samo v besnem sovraštvu in v satanski zakrknjenosti omagujejo zavistniki okrog »Naroda« in »Tovariša«, nam in vsakemu količkaj dostojnemu človeku že preseda; zato je najbolje, da jih ne motimo v njihovih estetičnih proizvodih.

Ne bomo se bili na prsa in klicali: »Glejte, kakšna armada nas je, glejte, kako nas ljudstvo upošteva, ki je prišlo od vseh strani, da nas pozdravi...!« Mi povdarjamo samo eno dejstvo tega shoda, ki nas je najbolj vzradostilo in nam daje najboljšo poročilo za naš obstoj in za razvoj v bodočnosti, in to dejstvo je: Prepričana stanovska in verska zavest, odkrito spoznavanje krščanskih načel, ki je odsevalo iz vseh govorov, ki je prešinjalo vse zborovalce. Slomškov duh živi med nami,

Slomškove ideje so nam vzor za delovanje v šoli in izven šole. Vsi navzoči so se strnili v soglasno odobravanje, da spričo grdega in nekolegijalnega sumničnega in zasramovanja, s katerim so nas počaščali zadnji čas »Tovariševci« in »Narodovci«, nimamo in ne smemo imeti nobenega ožjega stika več z zastopniki te struje. Ta jasna in odločna zavest nas veseli, ta neupogljivi sklep naj izpriča našo značajnost. Naše pošteno srce nam ne dopušča osebnega sovraštva, toda ista iskrena poštenost nam pa tudi ne dovoljuje, da bi na katerikoli način podpirali protiversko in našemu ljudstvu skrajno nevarno stremljenje in delovanje tistih, ki jim je ideal »svobodna šola«. »Kdor ni z nami, je proti nam.« To pravilo nam bo merilo ob presoji tistih, ki bi se morali skupno z nami potezati za versko-nravno vzgojo, za šolo, ki to dolžnost dejansko tudi izvršuje. Gromovito odobravanje je sledilo besedam, ki jih je izustil eden izmed zborovalcev, da namreč dvema gospodoma ni moč služiti. Raje imamo manjše število odkritih in zanesljivih somišljenikov, nego nebroj takih, ki bi kimali zdaj sem, zdaj tja.

Ker je o prireditvi in o zborovanju bilo obširno poročilo tudi v »Slovincu«, se bomo tukaj omejili bolj na reči, ki so v zvezi s šolo.

Enako naj zadostuje, če samo omenjamo, da je došla cela vrsta pozdravnih brzojavk odsotnih članov in prijateljev naše organizacije, ki so z oduševljenim zanosom izražali edinstvo in simpatije s probušeno »Slomškovo zvezo«. V čast in ponos nam je bilo, da je zborovanje počastilo kar šest naših zastopnikov, državnih, oziroma deželnih poslancev ter mnogo veljakov svetnega in duhovskega stanu, ki so s tem izpričali, da »Slomškova zveza« ni osamljena, ampak ima za seboj tisto velikansko stranko našega katoliškega ljudstva, v kateri je vsa moč in ves vpliv.

Vesel pojav in priča naše veljave je tudi dejstvo, da so na ta Slomškov dan pohiteli na Brezje zastopniki našega katoliškega dijaštva in naših Orlov v znak hvaležnosti, ker se je naša zveza udeležila tudi njihovih sijajnih manifestacij v Kamniku in v Ljubljani. Katoliško dijaštvo, učiteljstvo in naši krepki mladeniči Orli — te združene organizacije so kakor tri armade pod eno zastavo in pred enim ciljem. Naj bi korakale vedno skupno in neločeno za obrambo tega, kar je katoliškemu Slovincu drago in sveto!

Vse zastopnike, vse predavatelje, vse poslance je predsednik in poslanec Jaklič iskreno pozdravil. Pred vsem mu je privrel od srca pozdrav, ki je veljal vrlim in stanovitnim tovarišem učiteljem in učiteljicam, ki se niso zbal viharja psov in sumničenj, ampak so se zbrali v tolikem številu, kot še nikdar doslej, da manifestirajo svojo zavest in prepričanje. Želel je, naj bi se še pogumnejši in odločnejši vrnili na svoj dom. Pozival je pa zlasti tudi tovariše na Štajerskem in Koroškem, naj bi se vendar zganili in stopili v naše vrste; na Štajerskem je še dosti Slomškovega duha, to so pokazale volitve; treba je le poguma, treba se je otresti tiste pogubonosne obzirnosti in strahu pred sovražniki, ki so v svoji drznosti pravi mojstri.

Zakaj nas napadajo?

Predsednik Jaklič je nato naravnost in brez ovinkov izpovedal, kaj je tista stvar, ki nas loči od »Tovariševcev«, in kaj je vzrok, da nas tako besno sovražijo pa napadajo! Mi imamo na svojem praporju križ, nasprotniki pa svobodno, recte brezversko šolo. Tu je vir vsega nasprotja. Mnogi so v tej družbi, ki se pravzaprav ne zavedajo, kako globoko so zabredli, mnogo jih je pa tudi, ki jih vodi zlobnost in zakrknjenost srca in sovraštvo do krščanstva. »Mi pa smo stopili z drugimi dobrosrčnimi Slovenci in katoliškimi organizacijami na branik, stopili smo kot četovodje v boj za svetinje slovenskega ljudstva. Pogum in srčnost nam raste, saj vemo, da nismo osamljeni, da je ljudstvo za nami!«

Pazdravi naših zastopnikov in prijateljev.

Presrčne so bile besede, ki sta jih govorila poslanca Pogačnik in Mandeli. Iz njunih izvajanj je odsevala iskrena ljubezen, ki jo imajo naši poslanci do krščanskega učiteljstva, pa tudi zagotovilo »zvestobe za zvestobo«. Da preidemo druge govornike, se nam zdi potrebno, pomuditi se vsaj kratko pri značilnih besedah gospoda tovarnarja K. Pollaka star. iz Ljubljane, ki naj jih izvedo osobito naši učitelji-nasprotniki. Rekel je: »Cenjeni zbor! Kot družinski oče, kot oče ljubljenih svojih otrok, ki mu je na srcu krščanska vzgoja otrok, vas iskreno pozdravljam. Katoliški starši zahtevamo krščansko vzgojo; kako čudno je potem, če se pojavljajo že med vašimi kolegi taki, ki delajo propagando za svobodno šolo! Kako bomo mi starši takim ljudem otroke zaupali? Upajmo, da bo Marija, naša mati in varihinja, rešila naš narod pred to pogubo. Marija naj pripomore in naj vam da poguma, da boste, cenjeni gospodje in spoštovane gospodične, z navdušenjem nadaljevali težavno delo v šoli, pa tudi delo zoper skupnega našega verskega in narodnega sovražnika! Bog daj, da vas bomo mogli prihodnje leto pozdraviti zopet v dvakrat tolikem številu!

Profesor dr. Gruđen je pozdravil zborovalce v imenu slovenske duhovščine. Predlagal je tudi udanostne izjave, ki so se brzojavnim potom poslale presvetlemu knezoškofu dr. A. B. Jegliču in Njega veličanstvu presvetlemu cesarju Francu Jožefu I. »Zborujemo — tako je rekel gospod govornik — na svetem prostoru, ki je nekak ljudski spomenik naše zvestobe in zaupanja na Boga. Božja pot se je začela ob času bede in stiske, ko je francosko vojaštvo pridrló v naše pokrajine. Ljudstvo je prihitelo prosit pomoči k mali kapelici na tem kraju, ki je torej nekak ljudski spomenik zvestobe naše do Boga. V znak te zvestobe, ki smo jo podedovali od dobrih naših prednikov, hočemo i mi danes poslati udanostni pozdrav mil. gospodu knezoškofu, ki je poglavar svete Cerkve med nami.

Zborujemo v lepi Gorenjski, ki vzbuja ljubezen do domovine, do rodne zemlje. Kakor ljubimo ožjo domovino svojo, tako pa je slovensko učiteljstvo tudi tisti faktor, ki je vedno in ob vsaki priliki netil v srcih

otrok ljubezen do širše domovine in pa ljubezen do njenega vladarja. To udanost in ljubezen hočemo tudi danes izjaviti v posebni brzojavki pre-svetlemu vladarju.» (Dolgotrajno odobravanje.)

Tajniško poročilo.

Tovariš Štrukelj poda sledeče poročilo: Naš sedanji občni zbor je peti. Društvo je še mlado in kot tako seveda še ni na vrhuncu. Istina pa je, da ni na Slovenskem do sedaj še nobenega učiteljskega društva, ki bi se zanj javnost toliko zanimala, kakor se za našo Zvezo. Imamo iskrene prijatelje, pa tudi strastne nasprotnike. Navdušuje pa nas zlasti to, da je ogromna večina slovenskega ljudstva na naši strani. Mnogoštevilna pisma, v katerih ljudje prosijo in zahtevajo učiteljev Slomškarjev, so porok, da naš narod ne mara svobodomiselnih učiteljev in jih zaničuje, ampak hoče učiteljev krščanskega življenja in naziranja. Naloga »Slomškove zveze« je, da pod svoje okrilje zbira krščansko in ljudsko misleče učiteljstvo. To nalogo je Zveza zlasti letošnje upravno leto z velikim uspehom izvrševala. Kmalu bode večina kranjskega učiteljstva v »Slomškovi zvezi«. Podrobno delo, ki ga je imela in izvršila Zveza tekom minolega poslovnega leta, je bilo natisnjeno v »Slovcu«, deloma pa tudi sproti v našem listu. Zado-stuje, če povemo, da je imel opravični zapisnik 283 opravičnih števil ne všteti vabil na letošnje glavno zborovanje.

Ob sklepu svojega poročila je gospod tajnik resumiral nekatere ve-sele dogodke v minolem upravnem letu »Slomškove zveze«. Naša odbor-nika tovariš Jaklič in profesor Evgen Jarc sta postala člana deželnega šolskega sveta. Isto čast sta prevzela tudi gg. dr. Šusteršič in dr. Evgen Lampe, ki sta oba člana »Slomškove zveze« in naša prijatelja. Tako imamo sedaj v deželnem šolskem svetu šest naših mož, in trije od teh so odbor-niki »Slomškove zveze«. V mestni šolski svet pa je bil izvoljen naš tova-riš Simon proti privržencu »Svobodne šole«. Tako pridemo polagoma tudi v druge okrajne šolske svete. Naš tovariš in odbornik g. Jernej Ravnikar pa je bil meseca decembra 1908 izvoljen za deželnega poslanca.

Tako gremo torej naprej v veselje slovenskemu ljudstvu in v jezo našim nasprotnikom!

Iz blagajniškega poročila gđčne. A. Faturjeve povza-memo, da je imela Zveza 2616 K 11 v. dohodkov in 322 K 30 v. stroškov. Prebitka je torej 2283 K 81 v., znamenje, da smo tudi v denarnem oziru na dobrem.

Predavanje ravnatelja in svetnika dr. J. Bezjak-a.

Učeni in govorniško vrlo nadarjeni g. predavatelj si je izbral mi-kavno, ljubko, originalno, obenem pa hvaležno snov: »O poeziji v ljudski šoli in njenem estetičnem vplivu na učence.« Rešil je lepo nalogo z njemu lastno spretnostjo. Stvar sama pa je vlekla; zato pa lahko rečemo, da tako pazljivih in s srcem sodelujočih poslušalcev že izlepa nismo opazili pri kakem predavanju, kakor to pot. Gospod govornik je razkrival lepoto

poezije, popeljal nas je v milo, tajnostno čuvstvovanje pesniškega srca, obenem pa nam je dal navodila, kako pridobiti tudi otroška srca za umevanje pesniških krasot. Poezija, ki nas povzdiguje nad vsakdanjost, ki nam daje takorekoč krila, da se dvigujemo v nebeške višave, ki izpreminja zemeljski dom v nekako svetišče, naj olajša tudi naši mladini bivanje v šoli, naj ji vzbuja mila, blažilna čuvstva, naj jo vnema za mir, lepoto, za krščansko ljubezen, za vzore in značaje. Kar je za potnika, ki hodi ob pekočem solncu po puščavi, zelenica s hladno, dehtečo senco, s krepilnim studenčkom: to je za delavnega človeka sredi morečih skrbi, sredi vsakdanjih težav — lepa poezija. Ta ga popelje za nekaj hipov tja, kjer ni skrbi, ne zemeljskega prahu, ne bojev, ne prevar. Prava poezija nas zaziblje v sanje, vzbuja v nas estetiško in etičko čuvstvovanje, vzbuja nebroj lepih idej. Vzroka torej dovolj, da kot vzgojitelji vodimo tudi deco v svetost in tajnost prave poezije; kajti ni je izlepa umetnosti, ki bi tako globoko vplivala na našo dušo. Estetiška vzgoja je podlaga нравstvene, moralne vzgoje, zato bi ne bilo prav, če bi jo zanemarjali, dasi se je doslej na to premalo oziralo. Mnogo se toži dandanes o materializmu; denar je zlato tele, okrog njega vse pleše, se vse vrti. Mladino je treba zarana odvajati, da se preveč ne zatopi v to materialnost, da jo ne obvlada egoizem. — V pravi poeziji naj učenci spoznavajo tudi bogati zaklad lepega našega jezika, krasoto izrazov.

Priznati moramo, da naše ljudstvo splošno premalo ceni poezijo. Vzrok je največkrat v učiteljstvu, ker ne vzbuja vkusa in navdušenja zanje. Pesmi naj se obravnavajo z umom in srcem, pa jih bo mladina vzljubila. Učitelj naj bo svečenik, ki vodi otroke v svetišče poezije! Učitelj ki hoče učence pridobiti za pesem, jih mora najprej spraviti v neko veselo razpoloženje, da že z napetostjo pričakujejo, kaj bodo zanimivega slišali. Pesem mora seveda tudi zadeti pravo struno, da bo našla odmev v srcih otroških. Pesmice o cvetkah, o ptičkih, o ljubezni božji, o studenčku, o prijateljstvu: ali niso kot nalašč za nežno deco?

Zato pa se treba ogibati pesmi, ki bi vzbujele nevarno čuvstvovanje, in sploh proizvodov, ki bi jih otroci ne umevali.

Gospod referent je nato navajal več zgledov ter pokazal, kako uvesti otroka v razpoloženost, kako ljubko govoriti ter s čutom in srcem predavati, kako izkoriščati estetiško stran in opozarjati na slikovite izraze, poetiške podobe, ki so pravi kras našega jezika.

Dasí je poglobitna stvar jedro, ki ga vsebuje pesem, vendar je dobro, če se opozarja tudi na vnanjost, kolikor je za ljudske šole primerno. Zanimanje bo tem večje, čimbolj bodo otroci umevali tudi vnanjo umetnost, s katero je spojena lepa pesem.

Ni lepšega poklica — tako je končal gospod svetnik — nego je učiteljski, ako zna učitelj šolske ure oslaščati, ako ume pouk prepojití s poezijo. Lepa pesem mu pomaga vzgajati in plemeniti srca gojencev.

Zaslúženo in dolgotrajno odobravanje je bilo le majhno plačilo gosp. predavatelju za užitek, ki ga nam je preskrbel z izbornim referatom.

Preosnova deželnih šolskih zakonov.

Tovariš nadučitelj Bregar je nasvetoval več jako primernih predlogov, ki naj bi jih ne prezrli deželni poslanci, ko bodo reformirali deželne šolske postave. V resolucijah, ki so bile soglasno sprejete, se želi izprememba v krajnem šolskem nadzorstvu, se zahteva ustanovitev meščanskih šol vsaj ondi, kjer obstoje že sedem- ali osemrazrednice. Da se je zahtevala tako nujno potrebna ureditev učiteljskih plač, je po sebi umevno. Ob sklepu so se sprejele še razne resolucije, ki so se odposlale na kompetentne oblasti. Sklenilo se je tudi, da hočemo prihodnje leto na sijajen način proslaviti desetletnico, odkar deluje Slomškova zveza. Odboru se je naročilo, naj ukrene pravočasno vse potrebno za to slovesnost.

Da bi popisovali živahno razpoloženost in navduševalne napitnice zborovalcev in zborovalk pri skupnem kosilu, ki se ga je udeležilo čez 300 oseb, zato naš list nima prostora. Dostj je, če samo še omenjamo, da je svirala kopališka godba z Bleda, da so pokali topiči, da je donela slovenska pesem mogočnega zbora. Pred odhodom smo se še podali v svetišče, kjer smo popevali litanije, kjer smo se še enkrat priporočili nebeški Materi in Zaščitnici naši. Sklepamo z željo: »Prihodnja skupščina ob desetletnici Slomškove zveze naj združi z namj še druge, ki izpovedujejo načela krščanstva in domovinstva.«

Varstvo mladine.

A. Čadež.

Dve reči sta pri naši mladini najbolj v nevarnosti: vera in nedolžnost. Današnja šola se ne more ponašati s posebno skrbjo za vsestransko varstvo našega naraščaja; še to, kar z veliko silo doseže veroučitelj, se dostikrat na razne načine tare in trga. Modernega otroka bašejo in krmijo z vso mogočo vednostjo, v versko - нравnih zadevah so pa koščeki duševnega kruha kar prozorni in mačehinski. Ko bi vsaj domača hiša povsod podpirala versko - vzgojno prizadevanje katehetovo, potem bi še ne bilo tako obupno; toda prežalostne izkušnje uče, da tuintam zrnice npravnega, božjega nauka komaj vzklije, pa ga že zatro in pomandrajo celo tisti, ki bi morali imeti največ ljubezni do duše otročičeve: lastni starši. Morda se bo to zdelo komu samo sumničenje, pa je dejstvo, ki bi je lahko natančneje in z dokazi podprli. Ni čuda, ako se potem komaj šolj odrasli mladeniči iznebe prejkoprej vseh verskih spon, ako nastopajo nezreli fantiči po ulicah, pa se ponašajo z znakom odpada od Cerkve, z »mačeho« na suknjiču.

Versko življenje po družinah je marsikje zdrknilo že na tako nizko stopnjo, da se morajo otroci nehote vprašati: »Zakaj pri nas doma tako

ne žive, tako ne ravnaajo, kakor uči katehet, kakor zapoveduje sveta Cerkve, kakor beremo v katekizmu?»

Če si sami skušajo odgovoriti, bodo prišli do napačne sodbe, do pogubljivega sklepa, kakor da so zahteve veroučitelja malenkostnega pomena, dane na prosto voljo, ali pa vsaj pretirane.

Če pa išče odgovora pri mlačnih, ali pa celo malovernih starših, bodo dobili večinoma take odgovore, ki jim vzbujajo dvome, ali pa jim naravnost omajejo vero in zaupanje do veroučitelja.

V družine je treba zanesti več krščanskega življenja; toda dokler se bodo starši ogibali cerkve in božje besede, kakor se to žal prevečkrat dogaja, ni upati boljših časov; dokler bo paragraf o versko - nravnj vzgoji v šoli ostal samo na papirju, in ga bodo smatrali razni učitelji in profesorji samo za neko mamilo krščanskih staršev, dokler ne nastopijo po vseh naših šolah učitelji, ki bi jih smeli nazvati apostole verstva in svetnega znanja, dokler se bodo šopirili po naših učilnicah ljudje, ki jim je ideal svobodna šola, šola brez Boga, toliko časa mladina ne bo dovolj oborožena in utrjena, da bi mogla premagati versko mlačnost, ki se šopiri v rodni hiši, da bi mogla premagati vse predsodke, ki jih mora čuti dannadan v krogu svojih domačih, da bi mogla ostati versko-trdna in versko-živeča.

Tako pa vidimo in z žalostjo izkušamo, kako hitro izginejo versko-nravní sadovi šolske vzgoje po vodi. Največjim nevarnostim so izpostavljeni tisti dečki, ki pridejo v delavnice učít se rokodelstva. Med temi so vsaj v mestih najzanimarnejši otroci, ki so bili v šoli samo za nadlego in pohujšanje drugim, ki doma niso dobivali nobenega impulza ne za učenje, ne za versko življenje. Ti nesrečneži so kar hipoma žrtve socialnih demokratov. Kako potrebno bi bilo, ako bi se po delavnicah uvedla kaka kontrola ozir vajencev; toda ne gospodarji, ne drugi se ne brigajo dosti zanje. Ni čuda, če docela posurové. — Delavnica, tovarna, neotesana in podivjana družba, gledišče, časopis, knjiga, strast vzbujajoči roman, alkohol itd.: To so tisti črvi, ki glodajo ob slabem drevescu otrokovem, da vsiha cvet, da vene listje, da odpada črvido, nagnito in grintavo sadje. Kako moremo pri takih razmerah biti zadovoljni s tem malim koščekom versko-nravné vzgoje, ki jo poda v pičlih urah mladini veroučitelj?

Ali se ne pravi delati za narodov poraz, če kdo priporoča svobodno šolo, ali ne zasluži imena krvnik, tiran oni človek, ki meni, da ni treba krščanskega nauka v šoli? Ako že pri sedanjih razmerah vse toži o podivjanosti mladine, kaj bi bilo šele potem? Kako potrebno je torej, da se da in ohrani šoli krščanski značaj, da se dovoli veroučitelju dovolj prilike za verstveni pouk, dovolj prilike za verske vaje!

Še nevarnejši sovražnik, kakor nevera, pa je v današnjih časih za mladino umazanost nenravnosti v vseh oblikah. Največje predrznosti uganja danes takozvana umetnost, ki se smatra, da ima posebno predpravo za odkrivanje nagote in pohote. Skoraj na vsakem izložbenem oknu se smeji, oziroma se reži ta »umetnost« kot vlačuga nenravnosti na

občinstvo, po gledaliških odrih se predstavlja nagota, šaljivi listi skoraj ne poznajo druge teme in drugega predmeta, nego čutno ljubezen, uživanje nagote; v kavarni skoraj ne kaže dostojnemu človeku vzeti v roke ilustrovanega lista, vse je sama umazanija. Pri tej javni korupciji pa je najhujše to, da mladina leze nemoteno v grdo mlako, da se pogublja duševno in telesno.

Vedno glasneje se vsled tega čuje klic: Varujte mladino pred nemoralnostjo v sliki in literaturi in kjerkoli se pojavlja!

Na Nemškem so na katoliški strani že zdavnaj ustanovili več družb v ta namen, da se borijo zoper javno nenravnost. Vodja tega boja je znani poslanec katoliškega centra v nemškem državnem zboru A. Roeren. V nemškem državnem zboru je že bil sprejet predlog, ki meri na to, da se zatre trgovina z nemoralnimi spisi, podobami in slikami.

Bavarski minister za pouk je izdal naredbo, po kateri se otrokom lahko zabrani, da bi smeli imeti dostop v one trgovine, ki se kljub prepovedi pečajo s prodajo pohujšljivih predmetov. Na Vitemberškem se je policijski oblasti dalo strogo navodilo, da nadzira predstave po kinematografskih lokalih in razne knjižarne. Mesta Berlin, Lipsko in Monakovo so sprejela med določila pri oddajanju mestnih prodajalnic in enakih prostornin, da pogodba takoj neha, ako bi najemnik razpečaval takozvani »šund« in umazanijo.

Tudi v Avstriji so jeli bolj preganjati nemoralno literaturo, dasi poklicani organi ne store vedno svoje dolžnosti, ali pa vsaj v polni meri ne. Razni oziri, strah pred ljudmi in pred zamero, to in še marsikaj drugega je vzrok, da se trpi, kar prepoveduje božja in državna postava.

Je pač res, kar je pisal dr. Gasser v nekem krščanskem časopisu: »Naše prodajalne papirnatih izdelkov, c. kr. tobakarne in knjižnice po kolodvorih kar mrgole raznih strahotnih romanov, policijskih povesti, nenravnih podob in razglednic, a ni ga človeka »od zgoraj«, ki bi ganil z mezincem, da bi preprečil zastrupljenje ljudstva. Sodišča imajo na razpolago podatke, koliko umorov, nasilja in tatvin povzroča taka literatura, javnost se čudi pokvarjenosti, ki se pojavlja vsepovsod, bere časopise in zmaje z glavo, zraven pa pusti, da brezvestna kupčijska nenasitnost goni in drvi maso ljudstva v propast. Z velikanskimi stroški skrbe, da je država zavarovana pred vnanjimi sovražniki, male tatove in berače preganjajo s čudovito pozornostjo in tankovestnostjo, moralce nravnosti in čednosti pa puste lepo pri miru, še dovoljujejo jim, da na javnih prostorih, kjer hodi mimo nedolžna mladina, izvršujejo svoj pogubonosni posel.

Ustanavljajo se društva za varstvo otrok. Prav in hvalevredno! Toda kaj pomaga zdraviti okuženo deco, ako se pa ne zamori okuževalec, ako se ne prepode tisti, ki strup prodajajo!

Zadnjič smo brali, da imajo na Dunaju 66 kinematografičnih lokalov s prostornino za 20.000 oseb. Po podatkih dunajskega magistrata obišče predstave po teh gledališčih vsako leto 9 in 1/2 milijona oseb. V Ljubljani

imamo že dvoje takih gledišč. Vsakdo ve, da predstave v njih niso primerne za mladino. Dregali smo že večkrat, da bi se izdale kake naredbe ozir šolskih otrok, pa doslej smo čakali zastoj. Kakšne so predstave teh zabavališč, se je vsakdo lahko prepričal, ako je imel kedaj že priliko, ogledati si vabila po uličnih vogalih. Pikantnost, surovost, divjost, orožje in kri! Te besede značijo dovolj, kako se skrbi danes po mestih za vzgojo in moralo mladine, ki v ogromnem številu pohaja te vrste »izobraževalnice«. Pohvaliti moramo avstrijsko vlado, ker čujemo, da hoče vložiti zakonsko osnovo zoper pijančevanje, neumevno pa se nam zdi, da se na enak način ne upre umazanosti in nenravnosti, ki se širi po vseh kronovinah počem tiska.

Krščanski poslanci, ki ste izvoljeni, da skrbite za blagostanje svojih volivcev, skrbite, da vsaj našega naraščaja ne bo razjedel črv nemoralnosti, čuvajte s primernimi postavami mladino, up naše bodočnosti, jedro zdravega ljudstva!

Toda od oblasti ne smemo in ne moremo vsega pričakovati. Ljudstvo naj se samo varuje! Razširjevalka nenravnosti je židovska in trgovska dobičkaželjnost. Moderna trgovina vidi samo dobiček, njemu na ljubo tepta in žrtvuje nedolžnost in uganja umazano barantijo, ker je zakopana v posvetnost, izgubila čut dostojnosti in zatrla glas vesti. To hlastanje po dobičku pa bi se hitro zadušilo, ako bi se vsaj kupujoče občinstvo zavedalo svoje vesti, ako bi prišlo do spoznanja, da s svojimi novci podpira morilce narodov in zlasti mladine. Brezobziren bojkot bi kmalu osnažil omadeževane prodajalne in odstranil javno korupcijo. Zavedno krščansko ljudstvo naj bi se ogibalo vseh prostorov, gledišč, tobakarn, kavar, knjigotržnic, kjer se ne spoštuje dostojnost, kjer ne marajo ščititi moralnosti. Zlasti pa bi pozivali naše pošteno ženstvo, naj se združuje in naj si zapiše na svojo zastavo boj zoper javno nenravnost; zakaj osobito nežni ženski spol ima največ pravice in vzroka, da vzkipi svete jeze zoper vso nesramnost, s katero brezvestni in pohotni svet sramoti čast ženstva ter hoče okužiti deco, ki morajo zanjo uprav matere največ trpeti. Kvišku katoliške žene! Pridružite se križarski vojski za vero in nramnost, za varstvo naše mladine!

Disciplina v šoli in v cerkvi.

Sestavil A. Čadež. — (Konec.)

Disciplina v cerkvi.

Katehet, ki ima red v šoli, bo izlahka dosegel, da se bodo šolski otroci lepo in vzpodbudno vedli tudi v cerkvi. Mladina, ki ljubi svojega kateheta, bo imela pač tudi spoštovanje do cerkve, kjer prebiva božji Učenik in največji prijatelj otrok.

Podlaga lepega vedenja v cerkvi je torej šolska disciplina.

Ker je pa otroška narava preživahna ter nagnjena k pozabljivosti in lahkomišljenosti, je pač potrebno, da se katehet še posebej potruži za mir in dostojnost med mladino v cerkvi, osobito, če ni posebnega nadzorstva.

1. V šoli naj se otroci temeljito pouče, da je cerkev hiša božja, da **Jezus** prebiva v zlati hišici, v **tabernakelju**, da jih vabi, vidi in blagoslavlja, četudi je skrit v podobi belega kruha.

Otrokom naj se večkrat ponavlja oni prizor v judovskem tempelju, ko je Zveličar izgnal oskrnjevalce iz svetišča. Nikdar se Jezus ni jezil, takrat pa se je opazila na njegovem obličju sveta jeza.

2. Mladini naj se prejkoprej dopove, kaj je **sv. maša**, kaj se godi pri sv. daritvi. Nauk o sv. maši spada sploh med najpotrebnejše tvarine katekizma. O sv. maši naj se govori vselej, kadar nanese prilika. Istotako naj se po možnosti razlože tudi drugi cerkveni obredi in prazniki, kakor vелеva pravilo ljubljanske sinode, ki se glasi:

»Inducat catechista infantes in exercitium cultus divini, instruat modum bene orandi, visitandi sacramentum.«

Mey pravi: »Velik del verske vzgoje obstoji v tem, da katehet otroke pravočasno navadi, kako naj se udeležujejo sv. maše in kako naj se zraven obnašajo.«

Da to doseže, pa še ni zadosti, kar o sv. maši v šoli pove. Najboljše navodilo bi bilo, ako bi med sv. mašo (vsaj včasih) stal med otroci, pa bi šel natihoma od enega do drugega ter bi kratko opozarjal, oziroma razlagal, kaj se na oltarju godi in kaj naj se iz molitvenika moli.

Kadar katehet obišče z mladino sv. Rešnje Telo, naj jo pri cerkvenem pragu opozori, da je cerkev svet kraj, bivališče živega Boga. Pazi naj, da se otroci pri kropilniku pravilno prekrizajo, da se pred tabernakelnom dostojno prikionijo s kolenom do tal, in da Jezusa spoštljivo pozdravijo.

Pri sv. maši imajo nekateri katehetje prav vzoren red, ker otroke razvrste, jim odkažejo določene prostore in skrbe, da skupno odhajajo iz cerkve počastivši poprej glasno sv. Rešnje Telo. Ne zdi se mi pametno siliti otroke, da bi preveč in predolgo klečali, ker se preveč izmučijo; bolje je, če dostojno stoje, kakor pa, če bi nedostojno klečali in slabo molili.

Kjer pomagajo pri nadzorstvu zgledni krščanski učitelji, je disciplina v cerkvi lahka stvar, kajti ravno lepo **vedenje učiteljevo, pobožnost kateheta**, duhovnikov sploh in vseh, ki jih otroci vidijo pri oltarju, kaj blagodejno vpliva na mladino. Vzgojitelj naj v cerkvi vpričo otrok nikdar ne govori, razen če bi bilo nujno potrebno.

Pogostokrat se dogodi, da so ravno strežniki pri sv. maši vzrok mnogih neredov in nerodnosti. Z dobrimi in pridnimi strežniki zamore duhovnik mnogo koristiti drugim otrokom, ako vidijo, kako se resno, dostojno, modro in pazljivo obnašajo, kako lepo in pobožno odgovarjajo. Dobro izurjeni in zgledni ministranti, ki svojo službo z dostojnostjo in pobožnostjo opravljajo in ki se pri oltarju tako obnašajo, kot je sv. pro-

storu in sv. opraviu primerno, so neprecenljiva opora, da zamore duhovnik uvesti pravega duha in pravo pobožnost med mladino pri sv. maši. Po sebi vpliva lep zgled ministrantov mogočno in spodbudno na druge otroke, v tem ko poredni strežniki marsikaj pokaže.

Kar se tiče **nadziranja** pri sv. maši, pripomnimo, da je učiteljstvo po zakonu dolžno skrbeti za нравno in lepo vedenje le pri »redno postavljenih verskih vajah«. (§ 48. drž. zakona o ljudskih šolah.) Novi šolski in učni red ima pač neko splošno določbo, ki pa ne imenuje navadne službe božje v cerkvi. Glasi se: (§ 74.) »Pred vsem naj učitelji delujejo za нравno-versko vedenje šolskih otrok v šoli in zunaj šole; naj zato otroke v šoli strogo nadzorujejo in, kolikor zahteva vzgojevalna dolžnost ljudske šole, posvečajo svojo pozornost vedenju otrok tudi zunaj šole.«

Najvažnejši pripomoček lepega vedenja v cerkvi je **pobožna molitev**. Otrok, ki se navadi, da iskreno in pobožno moli, ne bo kalil miru v cerkvi in ne bo motil drugih, ampak vzpodbujal jih bo. Katehet bi se moral po možnosti potruditi, da se otroci že v prvih šolskih letih nauče kratkih molitvic, ki jih molijo pri štirih poglavitnih delih sv. maše. Pozneje pa je neizmerne važnosti, da si otroci oskrbe enotni »Šolski molitvenik«. Potom te knjižice se otrokom brez posebnega truda pokaže, kaj in kako naj molijo pri sv. maši.

Dobro je opozoriti otroke, da ne vlagajo podobice (ali vsaj preveč ne) v knjižico, ker se potem prehitro raztrga in razrahlja, in ker je nevarno, da ne barantajo z njimi med sv. opraviu.

Po nekaterih krajih imajo navado, da cerkev oskrbi skupne molitvenike, ki se razdele pred sv. mašo med otroke, po sv. maši pa se zopet poberejo.

V mesečniku »Ss. Eucharistia« l. 1907., št. 8 je bil članek, ki tudi rešuje vprašanje, kako navajati otroke, da se bodo pobožno udeleževali službe božje. V dotičnem sestavku se povdarja, da molitvena knjižica še ne zadostuje, ampak da se mora modro združevati **molitev** in **opazovanje**.

Dasi je hvalevredno, pravi poročevalec, ako si oskrbe stari in mladi pripravne molitvenike, vendar knjiga sama še ne jamči, da bodo otroci pobožno in zbrano molili, da bodo dovolj pazljivi, saj je znano, da bero nekateri svojo mašo iz knjižice, ne oziraje se nato, kaj dela mašnik pri oltarju.

»Moliti in ozirati se na oltar,« to je po mnenju izkušnega mladinaljuba Meya najboljša metoda, da bodo otroci pravilno pri sv. maši ter da bodo ohranili mir in dostojnost.

Mladini je torej treba razložiti ne samo bistvo sv. maše, ampak tudi najvažnejše obrede, da bodo temlažje opazovaje molili in da se bodo tembolj zatopili v duha liturgije.

Ako se šolska mladež navadi na pamet glavne molitve, zraven pa umeva pomen mašnih obredov, potem je s tem prav mnogo doseženega za b o d o č n o s t, ko je zlasti moške težko pripraviti, da bi nosili in rabili v cerkvi molitveno knjižico.

Cerkveni obredi imajo gotovo tudi ta namen, da po svojem simboličnem pomenu vernike nagibljejo za pobožnost; zato pa mora mladina obrede videti, opazovati, pa tudi vsaj nekoliko razumeti.

Seveda je liturgija najpoprej za oko otrokovo, a počasi začne sodelovati tudi razum in srce.

Witt je rekel nekoč: »Cerkvena liturgija je neke vrste gledišče.« V gledišču pa je treba gledati, zraven pa vtopiti se, vživeti v dejanje; potem je človek veliko bolj ginjen, kakor če bi dejanje samo bral.

P. Leo Brüner O. S. F. odgovarja v svoji knjigi »Cerkveno leto« na vprašanje: »Kaj potrebujejo naše šole?« Prav veliko. Pred vsem pa pravi: »Učimo otroke, da bodo cerkev ljubili, učimo jih moliti!« Kjer to, ne bo slišati posebnih pritožb o nerednosti otrok v cerkvi.

Resna beseda.¹

Liga X.

Tri tedne že deluje deželni zbor kranjski. Trdne nadaje, da se v tem zasedanju vrže med stradajoče šolnike kranjskega ljudskega šolstva vsaj drobtina, so šle — kakor čujemo — po vodi. Kje naj se zdaj pritožimo, kje naj iščemo zaslombe? . . .

Hvalimo trudaljubivost naših poslancev, odobrujemo, če se ljudstvu napeljujejo ceste, če se mu preskrbuje zdrava pitna voda itd. Zahtevamo pa tudi, da se ne zanemari tisti del deželi služečih činovnikov, ki skrbi za duševno omiko našega naroda. Dosti dolgo že trkamo, predolgo žetrpimo. Čas je že vendar, da se otarejo solze skrbnih učiteljskih soprog, ki ne morejo preskrbeti svojih dragih otrok. Kaj pa naj rečejo tisti naši tovariši, ki so po krivici prikrajšani vsled izjemne in naravnost neumljive postave o draginjski dokladi? Kje drugod bi trpeli postavo, ki enakotrpčim, enakodelavnim učiteljskim močem reže neprimerno divergentne kose kruha?! Ali bo ta »unicum« postave še dalje mučil in dražil slovensko učiteljstvo? Pozivamo zlasti tiste može, ki so zakrivili to nesrečno kuriozitetu, naj jo čimprej popravijo. Potrpeli smo dosti dolgo, tolažili smo se z upi, požirali smo obljube in same obljube, zdaj naj pa pridejo dejanja, če ne, bomo tudi mi, ki čutimo in živimo, delamo in trpimo s S. L. S., svoje ravnanje umerili po plačilu, ki se nam daje.

Pribijemo za odgovor tistim, ki se izgovarjajo na velik del ljudski stranki nasprotnega učiteljstva na Kranjskem, tudi to: Ali se moške poslanci ne zavedajo, da so dali svoj čas dobršno draginjsko doklado povečini tistim, ki smešijo našo stranko in »Slomškovo zvezo«? Poštene učiteljice — in večina izmed njih je poštena — mnogo mlajših delavnih in zglednih Slomškarjev in katehetje pa se v pomanjkanju zgražajo nad nelojalnostjo deželnih očetov do lastnih, zvestih strankarjev!

¹ Prejeli smo in objavljamo dobesedno.

In starčki, ki so v kljub trdemu naporu v šolski službi osiveli, — ali se vam ne smilijo, ko se morajo v visoki starosti še vedno ukvarjati z razposajeno mladino, da si pribore zadosten grižljaj zase in za svojo družino, ko bi že zdavnaj zaslužili dostojno pokojnino? Težko breme vlečejo in vlečejo dalje, mučijo sebe in druge, — toda pomagaj si, če si moreš! Umaknili bi se radi čilejšim močem, ali stradanja ob borni penziji se vsakdo boji. Pred očmi imamo slučaje, ki morajo človeka res do solz ganiti. Poznamo moža - poštenjaka, ki službuje že čez 40 let. Dvakrat je bil zadnje leto zadet od kapi, težko govori, še težje hodi, pa si ne upa prositi za pokoj, ker ve, da ob današnjih draginskih kalamitetah ne bi mogel preživljati sebe in ljubljene družine z borno pokojnino. Gospodje poslanci! Malo več srca za trpine, ki ste dolžni zanje pošteno skrbeti!

Veselimo se od srca, da gre naša javna stvar krepko naprej, toda ne brez zasluge krščanskega učiteljstva. Ali bomo napredovali? . . . Da, če nas boste okrepili; drugače pa bomo omagači ter se omejili na najnujnejše, kar moramo storiti. Trpela bi pri tem dobra stvar, naša šola, trpela izobrazba slovenskega ljudstva. Široko — precej nestrankarsko srce in začuda darežljive roke ste imeli gg. poslanci zadnjič do deželnih uradnikov, ki niso bili nič silni in tudi ne preveč potrebni (vsaj nekateri ne); — zadnji čas je, da ne porivate v kot in pa v nasprotje tistih, ki so res vaši, ki pa so v sili tudi silni!

III. slovensko hrvatski katehetski tečaj v Ljubljani.

(Poročilo o referatih.)

Predsednik prelat A. Kalan pozdravi številne goste, osobito prijatelje iz Hrvatske in Dalmacije, tudi kot hišni gospodar ter želi obilo sadov in božjega blagoslova. Naj to dvadnevno zborovanje kar največ pripomore za potrebni razvoj katehetske izobrazbe! Katehetska služba je danes bolj, kot nekdanj težavna, pa tudi odgovornosti polna; katehetje so v pravem pomenu besede odgojitelji narodov, so torej soodgovorni za bodočnost ljudstva, — zato pa so potrebni sestanki, shodi, tečaji veroučiteljev, da se posvetujejo, poučujejo, krepe in navdušujejo za vestno vršitev visokega poklica.

Predavanje prof. Kržiča.

Kot strokovnjak je pokazal g. kanonik, kako naj ravna katehet v enorazrednici, če hoče imeti kaj sadov. Veščaki trdijo, da bi bilo treba tudi za svetne predmete nastaviti v enorazrednicah najboljše moči, najspretnейše učitelje; enako je tudi s poučevanjem veronauka na takih šolah. Katehet mora res imeti ne le že precej skušnje, ampak tudi dosti spretnosti, zdravega preudarka in vztrajne pridnosti, če hoče, da bo kos svoji nalogi. Zato pa smo hvaležni gospodu referentu, da nam je naslikal vzornega kateheta v enorazrednici in da nas je poučil, kako se lotiti dela,

da bo pričakovati koristi. Obravnava bo natisnjena na drugem mestu v celoti! Iz razgovora omenjamo nasvet g. kateheta Nadraha, ki je tako prakticiral, da je v prvem oddelku imel vse one otroke, ki še niso bili pri spovedi, v drugem pa tiste, ki so že k spovedi hodili, ali pa že tudi k sv. obhajilu. Prvo uro je imel oba oddelka skupaj, naslednjo uro — takoj nato — je pa obdržal samo drugi oddelek, da je poprej obdelano stvarino ponovil in temeljiteje obrazložil. — Seveda se je ugovarjalo, da se ta nasvet ne dá lahko izvesti.

Pri tej priliki se je tudi razmotrivalo vprašanje, bi-li se ne dal sestaviti katekizem v zvezi z zgodbami? Vsekako bi bilo to možno, toda le za male, za prvence, oziroma za prvi oddelek. Tak katekizem imajo v rabi na Ogrskem. Knjižica je prevedena tudi na nemški jezik in nadomešča nekako naš mali katekizem. Naroči se lahko v »Katoliški Bukvarni«.

Jugoslovanski zagovornik psihološke metode.

Drugi govornik pri prvem glavnem zborovanju je bil zagrebški pravniški profesor Ferdo Heffler. Vrli šolnik, duša hrvatskega katehetskega gibanja, izboren govornik, ljubezniv družabnik, ima vse lastnosti, da navduši poslušavce za idejo, ki se zanjo potegne. Kot urednik katehetske knjižnice je oplodil hrvatsko slovstvo že z mnogimi katehetskimi publikacijami, osobito pa zasluži ime jugoslovanskega zagovornika psihološke metode. Pri vseh katehetskih prireditvah si izbere snov, različno po naslovu, zanimivo po vsebini, a namen ima vselej isti: prodreti hoče povsod s psihološko metodo, priboriti ji hoče veljavo, ki jo zasluži, seznaniti hoče z njo tudi tiste, ki jim je metodika deveta ali zadnja briga. — In res! Tudi po zadnjem njegovem predavanju, ki mu je gladko teklo z jezika — znamenje, da govori iz njega prepričanje — je prišlo več gospodov s prošnjo: »Kje bi pa našli primerno knjigo, da se poučimo o tej metodi!«¹

Prof. Heffler je naslovil svoj referat: »Treči formalni stupanj (asocijacija) kod Komenski-Herbert-Zillera i u službi vjeronauka«.

Povdarjal je najpoprej splošno, kaj je namen verstvenega poučevanja. Vsak pedagog ima in mora imeti pred očmi v z g o j n i m o m e n t. To, kar se otroci učé, ni samo za spomin, za um, temveč za življenje. Otroci morajo znati nauke, ki se jih učé v šoli, izvajati tudi v življenju, morajo po njih živeti. Treba je torej skrbeti, da se deci v šoli verouk p r i k u p i. Verouk ne sme biti za otroka — pokora, muka, ali nekaj zoprnega. Ne! Veseliti se mora mladina na uro, ko se razlaga božja resnica, veseliti se mora, ko zagleda kateheta. Da bo pa moč doseči katehetu tako veselo in zdravo razpoloženje pri otrocih, mora biti na svojem mestu, posluži naj se osobito metode, ki bo vtisnila nauke božje ne le v razum, ampak tudi v srce. Metoda naj bo taka, da mladino priklene na sodelovanje, in taka je — psihološka metoda. Ako katehet

¹ Priporočamo slovensko brošuro: »Katehetična metoda nekdanj in sedaj«. Spisal Alojzij Čížek, veroučitelj. V Mariboru 1906. Naroča se v »Katoliški Bukvarni«.

poučuje vestno, živahno, metodično, bo dosegel, da veronauk ne bo le na prvem mestu v spričevalu, ampak da bo imel prvo mesto v srcu otrokovem! (Burno odobravanje.)

G. predavatelj je nadalje pokazal, kako so temeljno pravilo, da naj bo ves pouk urejen po psiholoških pravilih — zagovarjali že Komenski, Herbart in Ziller. Če torej govorimo o napredku moderne pedagogike, ne smemo trditi, da so zavladali kar naenkrat novi principi za poučevanje. Ne! Pedagogika nas je le opozorila na večno veljavna pravila psihologije in logike. Komenski že je zahteval: Dajmo deci konkretnih predmetov, povesti! Od teh se potem lahko pride do pojmov. Enako je priporočal Herbart. Dasi protestant, je imel vendar zelo zdrave pojme, kako naj se predava otrokom. Od konkretnega do abstraktnega! Mož, ki je sistemu Herbartovemu pomagal na noge, je pa Ziller.

Psihološka metoda pri pouku krščanskega nauka služi vsikdar dobro, ker ima trdno podlago v nauku božjem, ki ga hoče otrokom razložiti in v srce zasaditi; v tem, ko takozvana logična indukcija pri posvetnih predmetih otrok ne privede vselej do trdnega pojma. Pri razlagi katekizma pa s pripovedjo že nekako anticipiramo to, kar hočemo učiti, otrok pride nehote do nauka božjega, ki se nahaja v katekizmu. Tretja formalna stopnja, ki je nanjo Ziller toliko važnosti polagal, pri razlagi božjega nauka sama po sebi dostikrat odpade. Pripoved pomaga, da otrok gleda, misli in uporabi.

Predavanje, ki je bilo okrepljeno z mnogimi jasnimi zgledi, je krepko učinkovalo in navdalo vse poslušavce s prepričanjem. G. govornik se je ob sklepu zahvalil, da je došlo toliko udeležencev. »Veseli me to veličastno zborovanje,« je rekel, »a še bolj bom vesel, ako se bo psihološka metoda uveljavila.« (Dolgo odobravanje.)

Možu-strokovnjaku pač ni mogel nihče ugovarjati. Vsi, ki so po končanem referatu posegli v razgovor, so le pritrdjevali izvajanju g. predavatelja in utrdili navzoče v prepričanju, da tisti gospodje niso pravi katehetje, ki menijo, da se lahko izhaja brez metode pri pouku krščanskega nauka. G. Neubauer, katehet v Slavoniji (rodом Slovenec), je pokazal z dejanskimi zgledi, kako težavno je poučevanje, ako se nemetodično vtepajo v glavo neumljive definicije, poleg tega pa ostane še srce prazno in brez vtisov. — Umevno, da tudi pri tej priliki niso izostale tožbe radi šolskih knjig, ki niso sestavljene, umerjene po umevanju naših šolskih otrok.

Drugo zborovanje.

Pri katehetskih tečajih se navadno poskrbi, da imajo posetniki tudi priložnost videti, kako se vzorno in pravilno katehizuje. Pri zadnjem tečaju je bila na sporedu enkrat kateheza iz bibličnih zgodb, drugič pa iz krščanskega nauka. Kakor vselej, je tudi to pot bilo zanimanje za praktični nastop vseobčno; zato pa je bil naval poslušavcev v dvorani Lichtenthurničnega zavoda tem večji. Zborovališče se je polnilo, še pri

vstopu so morali stati udeleženci, da bi čuli in videli, kako se bo vršila »šola«. Deklice 4. razreda so se zbrale v klopih pred očmi zborovalcev. Poskušnja se prične. Pod nož je šel katehet M l a k a r, ki je odbral zgodbo: »Jairova hči in bolna žena«. Katehizacija naj bi trpela dobre pol ure. Treba se je omejiti na najpotrebnejše; treba je skrbeti, da se ne izgubi po nepotrebnem nobena beseda, obenem pa, da se kateheza izvrši pravilno, po najboljši metodi, da se vse razloži, kar je nejasnega, da se izvajajo nauki, ki so v zvezi z dotično zgodbo itd.

Nič se nismo bali, da bi se kateheza ponesrečila, saj je stal pred nami izkušen katehet, ki mu je mala skrb, ako ga pozovemo, da javno nastopi. Storil je to že večkrat s priznanim uspehom, pa si je tudi pri zadnji »predstavi« priporil častno priznanje. Ni bilo ne predolgo, ne prekratko, govoril je samo to, kar nujno, ravnal se je strogo po psihološki metodi, uporabil je vse okoliščine, da je nanje navezal potrebne nauke. Nič ni bilo pretiranega, nič nejasnega.

Pri diskusiji se je oglasil najprej predsednik koroškega katehetskega društva, župnik R a ž u n, ki je sodil, da se je od otrok nekoliko preveč zahtevalo. Priporočal je, naj se »Očenaš« v šoli moli po oddelkih, da otroci menjavajo. Gospod katehet N a d r a h se je izrazil pohvalno. V bistvu je bila kateheza pravilna in dobra. Omenjal je zraven le nekatere malenkosti n. pr.: Katehet naj govori razločno, da ga otroci dobro umevajo; za otrokom ni treba ponavljati še enkrat odgovora; izogibati se je preobilnih naukov naenkrat; zadnji (glavni) nauk naj bo kratek. — G. profesorju H e f f l e r ju je zlasti ugajalo, ker je bila izpeljava cele kateheze umerjena pravilno po psihološki metodi. Prof. dr. J a n e ž i č opozarja na pomanjkljivost bibličnega znanja med ljudstvom. V cerkvenih govorih pridigarji večkrat kaj navajajo, ali aplikujejo, ljudje pa ne razumevajo, ker jim manjka podlage. Priporoča torej, naj bi se biblična vednost ohranila in poživila, naj bi se branje sv. pisma uvedlo po Marijinih družbah; — na to naj bi opozarjali katehetje. — Župnik M i k š zagovarja skrbno proučevanje bibličnih zgodb v šoli. Ta pouk doslej ni bil urejen; po nekatereh šolah so rabili to knjigo, po drugih zopet drugo, ponekodi pa nobene. — Ozir molitve omenja isti govornik, da naj se poskuša praksa, ki se dobro obnese, da namreč menjavaje vselej eden naprej moli, drugi pa odgovarjajo. — Dr. Alf. L e v i č n i k želi, naj bi zgodbe otroci celotno čitali, preden se preide do razlage v posameznosti; tudi je pogrešal ob uvodu zadostne živahnosti, ki je potrebna, da postanejo otroci pozorni. — Kot zadnji govornik pri debati je povzel še enkrat gosp. Mlakar vse defekte, ki so jih navajali razni kritiki in nekatere posameznosti tudi ovrgel.

Načela o memoriranju učne tvarine.

Zelo zanimivo, poučno in primerno je bilo predavanje gosp. kateheta N a d r a h a, ki je nato sledilo. Razložil je »načela o memoriranju učne tvarine«. Temeljito razpravo bomo itak posebej objavili, zato se na tem

mestu ne spuščamo v podrobnosti. So nekateri, ki popolnoma zametujejo dobesedno memoriranje, pa se dobe tudi jahalci besedi, ki jim je besedilo katekizmov nad vse. Obojega ekstrema se je treba ogibati. Kar se mora memorirati, morajo otroci poprej umeti; učenja naizust ne smemo docela zavračati. Otroci naj se uče, — a pametno. Najprej naj se zahteva to, kar je »de necessitate medii«, potem pa, kar je »de necessitate praecepti«.

Kapelan A h a č i č je pri diskusiji navajal težave, ki ovirajo pouk na deželi, ker so šole zlasti poleti slabo obiskane. Toda prav pouk g. Nadraha mu bo lahko za navodilo, da naj se memoriranje omeji na najpotrebnejše resnice. — Župnik F i n ž g a r izraža zadovoljstvo s predavanjem. Otroci naj se vžive v nauke katekizmove, da se jim bodo ukoreninili v srce ter da jih bodo ponesli v življenje. Praktična, razumna razlaga naj stopi na mesto brezplodnega memoriranja. — Prof. H e f f l e r naglašja, da se je doslej dostikrat memoriranje precenjevalo. Sicer se rado navaja izrek: »Tantum scimus, quantum memoria tenemus«; toda tega pravila ne smemo docela tako umevati, kadar govorimo o pouku krščanskega nauka v šoli . . . Ko je Kristus na zemlji učil, so ga ljudje radi poslušali, a niso imeli nobene knjige, da bi se potem učili naizust. Katehet M l a k a r navaja primere dveh razredov. V enem je katehet skrbel, da so se otroci »gulili«, katehet drugega razreda pa je razlagal in učil božji nauk, da so ga otroci umevali. Pri nadzorstvu je prvi katehet bolj imponiral, kajti odgovori so bili točni! — Če hočemo torej prav poučevati, naj to pravo metodo vpoštevajo tudi na višjih mestih, pa naj se ne gleda preveč na besedilo!!

(Dalje.)

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetsko gibanje.

Predlogi in sklepi z občnega zbora »Društva slovenskih katehetov«. Gg. duhovniki, ki so bili navzoči pri zadnjem katehetskem tečaju, so imeli priliko, da so vzeli na dom knjižico s podrobnim učnim načrtom za pouk krščanskega nauka na osemrazrednicah in na ponavljavnicah. 32 strani obsegajočo brošuro je založilo »D. S. K.« ter jo prepušča slovenskim veroučiteljem brezplačno. Da bo moč čuti sodbo in mnenje različnih praktikov, bi bilo želeli, da »osnovo za poskušnjo« dobi v roke kar največ katehetov. Naprosili smo tudi kn. šk. ordinariat, da je zadevo v »Škofijskem listu« priporočil gg. dekanom, ki so prejeli večje število omenjene brošure. Ko čujemo sodbo drugih mero-

dajnih gospodov, bo moč knjižico z vsemi podrobnimi načrti, ki pridejo še v poštev, definitivno urediti ter predložiti p. n. knezoškofijstvu, da jo potrdi.

Naj se poživi društveno delovanje!

Lani in letos se je sprožila misel, da naj bi se »Društvo slovenskih katehetov« decentraliziralo, da bi se napravila okrožja po deželi, ki bi tuintam imela svoja katehetska zborovanja. Čakamo, da se lotijo tega dela vneti gg. katehetje izven Ljubljane.

V Ljubljani pa naj bi bili mesečni sestanki katehetov (vsaj včasih) v semeniški zbornici; na ta način bi bilo moč pritegniti tudi bogoslovce, da bi se jeli bolj zanimati za katehezo in za pedagoško delovanje.

Radi letne članarine za »D. S. K.« se je sklenilo sledeče: Ker poverjeniki nimajo kontrole, kdo je član, kdo je že plačal, kdo še ne, je bil sprejet predlog, da naj duhovniki, ki naročajo list »Slovenski Učitelj«, plačajo skupno naročnino in članarino, in sicer namesto 6 K, odslej — z novim letom — samo 5 K. Za člane, ki bi ne imeli lista, ostane pri starem, da prispevajo za društvo 2 K.

V poverjeništvu so se nasvetovale in sprejele nekatere izpremembe. Za radovljški dekanat so zborovalci izvolili č. g. Val. Oblaka, župnika v Kropi; za trebanjsko dekanijo č. g. Ivana Noč, kapelana v Trebnjem; za vrhniško dekanijo č. g. Fr. Vovko, kapelana na Vrhniku; za idrijsko dekanijo pa č. g. Fr. Zevnika, kapelana v Idriji.

Prvi sestanek »Društva slovenskih katehetov« v tekočem šolskem letu je bil 30. septembra. Predsednik prof. Kržič je nagovoril v pičlem številu došle veroučitelje ter jih je povabil na redno, marljivo in vztrajno društveno sodelovanje. Ozir podrobnega učnega načrta je opozarjal na pojasnilo v zadnji številki Škofijskega Lista.

Na dnevnem redu je bilo poročilo kateheta A. Čadeža o dekretu sv. očeta Pija X. z ozirom na pogostno sv. obhajilo otrok. Zadeva je za današnje čase veleahtualna, zato je prav, da se je to vprašanje razmotrivalo. Po naših cerkvah se je določilo »Sacri Ordinis« o pogostnem in vsakdanjem svetem obhajilu sicer svojčas prebralo, toda večinoma obračajo besede vrhovne cerkvene oblasti le na odrasle vernike. Namen zgoraj omenjenega referata je bil, opozoriti katehete, da imajo tudi otroci, ki so že pristopili prvič k mizi Gospodovi, pravico do večkratnega, da celo do vsakdanjega svetega obhajila, saj ni pravega krščanskega življenja brez posvečujoče milosti božje, ni milosti božje brez večkratnega sv. obhajila. . . . Natančneje o tem v celotnem referatu, ki ga bomo prilično objavili.

Pri razgovoru o tem velevažnem vprašanju je osobito prelat Kalan izražal zadovoljstvo, da je gospod referent

razložil namen, pomen in važnost papeževskega dekreta z dne 20. dec. 1905, v katerem nam sv. stolica z odločnim povdarkom priporoča, zapoveduje najizdatnejše, da edino učinkujoče vzgojno sredstvo: pogostno, oziroma vsakdanje sv. obhajilo, ki odločivno vpliva na mladino. Ako je moč doseči, da učenec parkrat na teden pristopi k sv. obhajilu, se sadovi takoj pokažejo. G. prelat omenja, da so v zavodu »Collegium Marianum« s to prelepo navado že pričeli, pa da uspehi prekašajo vse nade. Moralnost se okrepi, smrtnih grehov se otroci skrbno varujejo, vsakdanje slabosti popenjujejo, medsebojna ljubezen se krepi, obnašanje je čimdalje dostojnejše in vpljudnejše. Treba je pa previdnosti, kakor se je v referatu povdarjalo.

Težje je stvar izvesti med navadnimi učenci, ki niso v zavodih. Treba bo poskušati, da se vsaj v vsakem razredu vzgoji neko elito vzornih učencev, ki bi bili za zgled drugim s pogostnim obhajilom. Treba, da se vernikom v cerkvenih govorih opetovano predikava o dekretu sv. očeta, da se izpodbijejo razni predsodki, da bodo starši na jasnem itd.

Na zadnjem sestanku je katehet Čadež sprožil tudi vprašanje nekaterih spovednikov, ali bi se dalo izvesti, da bi se spovedi ljubljanske mladine in dijaštva vršile samo v eni cerkvi, n. pr. v stolnici. V tej cerkvi je dosti prostora, dosti spovednic; spovedniki posameznih redovnih hiš in zastopniki farne duhovščine bi si lahko razdelili dneve in ure. Enako bi katehetje laglje porazdelili spovedance na posamezne ure, da bi naenkrat ne bilo prevelikega pritiska. Nadzorovanje bi bilo lahko, redno in točno. V Gradcu imajo stvar tako urejeno, pa se po poročilu g. dr. Nastrana prav dobro obnaša. — Navzoči gg. katehetje niso mogli definitivno odločiti, ker bi bilo treba predvsem vprašati redovno in farno duhovščino za svet in za odobrenje. Morda je vredno, da se o tem vprašanju prilično še pogovarjamo, (zlasti ker se je že po sestanku več gg. katehetov ugodno izjavilo).

Katehetske beležke.

Novi člani »D. S. K.«: Čč. gg. Karlin J., župnik v Sorici; Brajec Jožef, župnik na Trati; Kramar J., župnik v Ribnem; Mikuž J., kapelan v Škofji Loke; Iv. Krst. Trpin, župnik v Mošnjah.

Vprašanje. Ljubljanski ljudskošolski katehetje so v gmotnem oziru sila zapostavljeni in nepreskrbljeni. Nikdo se zanje ne potegne. Prošnje za priboljšek, ki jih vlagajo sami, se prezirajo, vračajo ali pa ležé zaprašene tam kje v kotu deželne hiše. Ali bi ne bilo prav, če bi p. n. knezoškofijski ordinariat vplival zanje na merodajnem mestu? Tudi katehetje čutijo draginjo, a določila, ki jo imajo učitelji, se jim ni prisodila. Katehetje imajo stroške pri šoli zlasti o priliki prvega sv. obhajila, ki so čedalje večji. Za take stvari se sicer nihče ne zmeni, katehet pa dobro čuti to nekako prisiljeno olajšanje že itak skromne denarnice. Ni lepo, če se vedno toži, toda sila premaga vse ozire!

Prvo sv. obhajilo šolske mladine. O tej prevažni zadevi je govoril na evharistiškem kongresu v Kolinu župnik Böhmer. »Prvo sv. obhajilo je najimennitnejši in najbolj odločivni mejnik v mladostnem življenju vsakega kristjana, dostikrat pa je od prvega sv. obhajila odvisna sreča človekova za čas in večnost. Zato pa naj poklicani činitelji skrbe, da se bodo otroci pripravljali zanj kar najbolj temeljito in vsestransko v umstvenem in npravstvenem oziru. Učitelji naj vodijo mladino k evharističnemu Zveličarju; toda ta navada naj se ne prične šele takrat, ko se jamejo otroci posebej pripravljati na sv. obhajilo, začne naj se takoj v zgodnji mladosti, ker je to poglavitna naloga cele vzgoje. Pri tej lepi, hvaležni in bistveni nalogi naj sodelujejo starši, šola in cerkev. Skupno delo teh treh činiteljev naj doseže vrhunec ob času podrobne priprave na prvo sv. obhajilo. Slovesnost prvega sv. obhajila naj se priredi tako, da bo segala v mlada srca kar najgloblje in da bo zapustila kolikormoč trajne vtise. Vse, kar bi utegnilo odvrgniti prvoobhajance od poglavitne stvari, posebno pa razkošje v obleki, vnanje šum-

ne slovesnosti — naj izostane, naj se odstrani...«

O spominkih na prvo sv. obhajilo je omenjal župnik dr. Fr. Kaufmann to-le: Poglavitni predmet na teh podobah bodi najsvetejši zakrament. Vendar bo pa časih kazalo, da se iz praktičnih ozirov seže nekoliko proč, ker bi se drugače lahko pripetilo, da se nabere v isti družini cela kopica enih in istih slik. Primerne slike za to priliko bi bile: Izpremenjenje Kristusovo, križanje, vstajenje, vnebohod Gospodov. Pri izbiri slik bi dali dostikrat prednost starejšim posnetkom klasičnih slik, dasi pri prostemu okusu otroškemu dosti bolj ugajajo novejši lični izdelki.

Verouk na obrtno-nadaljevalnih šolah. Vsled odloka c. kr. deželne vlade na Solnograškem z dne 7. aprila t. l., št. 5550, je c. kr. ministrstvo javnih del z določbo, dano dne 28. sušca 1908, št. 410-XXIc/3549 ex 1908, odredilo, da državna uprava ne bo ugovarjala ne principiarno, ne v finančnem oziru zoper uvedbo krščanskega nauka na obrtno-nadaljevalnih šolah. Z ozirom na to naj »lokalni faktorji« v resnici tudi predlagajo, da se uvede pouk krščanskega nauka na teh šolah, kjer je le možno.

Pouk veronauka na obrtno-nadaljevalnih šolah se je uvedel letos tudi v Ljubljani. Kn. šk. ordinariat in deželni odbor sta se potrudila, da vsestranski želji po veronauku ustrežeta. Sila in potreba je bila res skrajna; kajti učencev, ki obiskujejo te vrste šole, je samo v Ljubljani okrog 700. Od leta do leta se je pojavljala med njimi čedalje večja posurovelost in neotesanost. Temu se ni čuditi, če opazujemo razmere, v katerih živé zapuščeni vajenci in rokodelčiči. Dobrega vidijo in slišijo itak malo, pač pa so izpostavljeni vsemu pohujšanju in vsem nevarnostim. Vsled raznih zaprek se mnogokrat niti ne udeležé sv. maše ob nedeljah in praznikih. Kako nujno je torej bilo, da bodo zdaj vsaj v šoli čuli včasih kaj božjega in da se bodo vsaj za sv. zakramente redno pripravljali. Te vajeniške šole bodo razdeljene tako-le: Na I. mestni šoli bo 8

oddelkov mehansko-tehniške šole s približno 250 učenci (8 ur verouka); na II. mestni šoli bo 5 oddelkov stavbne šole s 120 učenci (5 ur verouka); na III. mestni šoli bodo 4 oddelki splošne obrtno-nadaljevalne šole s 160 učenci

(4 ure verouka); na nemški mestni šoli bodo 3 oddelki umetne in oblačilne šole s 100 učenci (3 ure verouka). Kot katehetje so se oglasili čč. gg. Čadež, Smrekar, Petrič, P. Benvenut.

UČITELJSKI VESTNIK.

Odlikovanje. Cesar je podelil c. kr. dež. šolskemu nadzorniku v Ljubljani g. Franu Levcu red železne krone III. razreda.

Osebnosti. Naučni minister je dal za prihodnje šolsko leto profesorju gospodu Bogomilu Remecu dopust, da vodi dvorazredno trgovsko šolo v Ljubljani. Nadomeščal ga bo na novo-meški gimnaziji suplent g. dr. Milan Šerko. — Za okr. šolskega nadzornika za hrvatske in slovenske šole v voloskem političnem okraju je imenovan vadniški učitelj g. Karel Pribil. — Profesor na državni gimnaziji v Gorici g. Fran Žnidaršič in profesorja g. Ivan Kavšek in g. Anton Jošt v Celju so pomaknjeni v VIII. činovni razred. — Realni profesor v Ljubljani gospod dr. Jožef Binder je dobil naslov šolskega svetnika. — Na celjsko slovensko gimnazijo je imenovan za stalnega učitelja g. Henrik Klešnik, suplent na I. gimnaziji v Ljubljani. — Za ravnatelja laškega učiteljskega v Kopru je imenovan profesor g. Larcher.

Pogum velja. Solnični dan letošnjega cesarjevega godu je združil lepo število poštenega učiteljstva gorenjskega okraja v zračnem Kranju. Osnovala, bolje poživila se je podružnica »Slomškove zveze« za kranjski in radovljiski okraj. Krasno in jasno jesensko vreme je privabilo 56 zborovalcev v prostorno lično dvorano Ljudskega doma v Kranju. Profesor Dokler je v lepih besedah pozdravil navzoče učiteljstvo, zlasti številne ljubljanske goste. Pojasnil je, da je nova podružnica bila ustanovljena pravzaprav že pred sedmimi leti, toda do pravega

društvenega življenja ni prišlo. »Čez sedem let pa vse prav pride«, tako so pa tudi zdaj prav prišla pravila, ki so bila potrjena 30. decembra leta 1902. Na podlagi teh pravil se bo razvila nova, rehabilitirana podružnica do krepke, delavne organizacije, to jamči znatno število novih članov in članic. Ko so se prebrali brzogovorni pozdravi nekaterih odsotnih članov in idrijske podružnice, so se prečitala pravila ter se je volil odbor. V odborništvo so sledeči gospodje, oziroma gospodične: Nadučitelj Humek, profesor Dokler, katehet Sitar, gdčna. Kovačič, nadučitelj Petrič in gdčna. pl. Kleinmayer.

Ker je bil deželni odbornik Jarc zadržan, je nastopil kot predavatelj g. Mihelič iz Št. Vida nad Ljubljano, ki je prav spretno in jasno razložil in s skiciranjem na tabli pojasnil pravila novodobnega risanja po naravi. Po končanem sporedu se je razvila neprisiljenodomača zabava med petjem in med krepkimi napitnicami. Nova podružnica naj se živahno razvija!

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani v petek, dne 5. novembra 1909, ob 8. uri na c. kr. učiteljsku. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo 28. oktobra v rokah izpraševalne komisije.

P. n. kandidat in kandidatinja »Slomškove zveze«. Radi zglaševanja novih članov opozarja odbor »Zveze«, da se tisti gospodje in gospodične, ki se

hočejo pridružiti organizaciji krščanskega učiteljstva, prijaviijo lahko temu ali drugemu odborniku. Odborniki bodo potem pri skupni seji predlagali oglašene kandidate za sprejem. Članarina 2 K se mora potem poslati odbornici gđni. A. Faturjevi, učiteljici v Mošnjah pri Radovljici. Čč. gg. duhovniki, ki želi s svojim pristopom gmotno okrepiti našo »Zvezo«, naj blagovolijo brez ovinkov poslati članarino gospodični Faturjevi, ki oskrbuje blagajniške posle.

Odborniki »Slomškove zveze« so: Držav. in dežel. poslanec Jaklič (predsednik), nadučitelj Štrukelj (tajnik), profesor Kržič, profesor in deželni odbornik Jarc, katehet Čadež, profesor dr. Gruđen, vadniška učiteljica Ant. Šupca, učiteljica P. Krušič, učiteljica Apolonija Fatur, c. kr. učitelj J. Novak, deželni poslanec in nadučitelj Ravnikar, nadučitelj Julij Slapšak.

Okrajna učiteljska konferenca v Ljubljani. Dne 23. septembra je zborovalo mestno učiteljstvo ljubljanskih slovenskih šol v dvorani Mestnega doma. Predsednik in c. kr. okrajni šolski nadzornik Ant. Maier je pozdravil v iskrenih besedah navzoče učiteljstvo; nato se je spominjal obkramem 40-letnice državnega šolskega zakona, čigar vrline je izrazil v kratkih besedah: Versko-nravnna vzgoja, omikano učiteljstvo, obvezen pouk. Postave se izpreminjajo, izboljšujejo, prenavljajo; glavni temelj vzgoje: versko-nravnni moment, ki ga izraža zakon, pa ostane ter ima trajno moč in veljavo. — Strokovni učitelj in vodja Fr. Grm je izpričal temeljito strokovno jezikovno znanje v svojem referatu: »Fonetika s posebnim ozirom na pravilni izgovor glasov v zvezah«. — Pred vsem nam je pa ugajalo poročilo učitelja Cepudra, ki je v iskrenem govoru pojasnil, kako naj šola podpira delovanje »Društva za varstvo otrok«. Navajal je nevarnosti in zaniške, ki se vanje zapleta zlasti mestna mladina, omenjal pomanjkljivosti domače vzgoje in vnemarnost roditeljev ter svetoval, kaj naj bi učiteljstvo storilo, da se vsaj omeje slučajji izprijenosti med današnjo mladino. Pri razgovoru je katehet Čadež omenjal, kako velikega pomena je

»Društvo za varstvo otrok«, ki ima nalogo, da spravlja zanemarijene in pokvarjene otroke na pot poboljšanja; šola in dom pa naj skrbita, da to društvo ne bo imelo preveč dela, da se zabrani izprijenost otrok. Učiteljstvo naj stori svojo dolžnost, oblast naj nam pa gre na roke. Nasvetuje torej, naj se pošlje na c. kr. deželni šolski svet sledeči poziv: Visoki c. kr. deželni šolski svet naj prepove ljudskošolskim otrokom obisk kinematografskih predstav, ker so večinoma škodljive nežnemu čutu in nedolžnosti mladine; priporoči pa naj posebne mladinske predstave, ki bodo res izobraževale in koristile. Tudi nasvetuje, naj blagovoli c. kr. mestni šolski svet preskrbeti, da se bo izborni referat g. Cepudra ponatisnil in izročil potom šolskih otrok staršem. — Katehet Smrekar je priporočal, naj bi učiteljstvo kolikormoč in kadar nanese prilika uporabljalo verske momente pri svetnih predmetih. Gdč. M. Šupca je pojasnila važnost otroških patronaž, kakršne imajo že na Dunaju. Tu najdejo otroci zaposlenih staršev čez dan zavetje, delo, razvedrilo in nekoliko prigrizka. Za te patronaže se posebno mnogo trudiio dame iz visokih stanov, učitelji in učiteljice pa se vrste v nadzorstvu. Gdčna. Šupca pozivlja svoje kolegije, naj se združijo za otroško patronažo!

G. tovariš K. Simon je izjavljal: Radi se trudimo za mladino, radi sprejememo še nova bremena, da bo napredovala skrbna vzgoja mladine; — toda opozarjamo može, ki imajo skrbeti za naš gmotni položaj, naj nam že vendar enkrat zagotové toliko plače, da se bomo mogli posvetiti samo vzgojnemu in šolskemu delu, da nam ne bo treba s postranskim trudom, s postranskim službovanjem iskati potrebnih dohodkov, da moremo izhajati!

Zanimive referate so imeli še: Nadučitelj Fr. Črnagoj o uspehih sedanje metode pri lepopisnem pouku; gdč. M. Meškova pa je očrtala podrobno učno osnovo za ročna dela na osemrazrednicah.

Okrajna učiteljska konferenca za kočevski okraj je bila dne 16. septem-

bra 1909. v Ribnici. Nadzornik Maier se spominja v svojem otvoritvenem govoru štiridesetletnice osnovnega šolskega zakona in povdarja pred vsem temelj istega: versko-nravno vzgojo. Učiteljstvo naj ne vzgaia samo z besedo, ampak tudi z zgledom! Vzorna referata sta sestavila tovariša Verbič in Štefančič, dovršena Tomšič in Štrukelj, oziroma njuna učiteljska zborna, lepe misli je razvijal v svojem referatu o pouku v nemščini tovariš Grilec iz Loškega potoka. Več učiteljev in učiteljic ni poslalo referatov; morali so se opravičevati. Konferenca je trajala daleko čez poldne. Ko je poldne zazvonilo, je učiteljstvo po zgledu gospoda nadzornika vstalo in vršilo krščansko dolžnost. Nekaj lepega! Kdor pravi, da učiteljstvo noče moliti, ta laže, — le eden mora biti, ki začne. Po odobrenju podrobnih učnih načrtov za ženska ročna dela, je tovariš Verbič prav lepo opral knjižnični odbor, ki je tako vzoren in reden, da knjige posojuje celo neučiteljem po Ribnici, a šolska vodstva že tri leta niso dobila običajnega poročila o prirastku. Gospod nadzornik obsodi odbor in obljubi uradno revizijo. Omenimo še to, da so zopet letos nekateri bližnji dobili večje potnine, nego oni, ki so za 10 km dlje od Ribnice!

Razpis učiteljskih služb.

Na šestrazredni ljudski šoli na Viču je stalno oddati novo ustanovljeno učno mesto z zakonitimi prejemki.

V prvi vrsti se bo oziralo na prosilce, ki se obenem zavežejo, da bodo stanovali na Viču.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom predlagati do 28. oktobra 1909 ces. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Ljubljani.

Na trirazredni ljudski šoli v Hrušici pri Ljubljani je izpraznjeno eno učno mesto. Kompetenca do 25. okt.

Na dvorazredni ljudski šoli v Kropi je razpisana služba učitelja v stalno nameščenje. Prošnje je vlagati pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Radovljici do 15. novembra.

Na Goriškem. Razpisuje se mesto učitelja na slov. oddelku dež. kmet. šole v X. (letna plača 2860 K), ki more preiti v IX. plačilni razred deželnih uradnikov. Prosilci, ki morajo s spričevali o dovršenih študijah in s spričevalom o usposobljenosti za kmetijski pouk dokazati, da so znanstveno in strokovno zadostno izobraženi, naj vložijo pravilno opremljene prošnje pri deželnem odboru do 20. oktobra 1909.

RAZNOTEROSTI.

† **Prelat J. Rozman.** Dolžnost nas veže, da tudi v našem listu postavimo skromen spomenik nekdanjemu katehetu ljubljanskih ljudskih šol, prelatu in župniku šentjakobskemu Ivanu Rozmanu. Njegovo delo v šoli je opisal »Slovenec« tako-le: »V Ljubljano je prišel mladeniško-živahni g. Rozman kot katehet in vodja ljudske šole. Živ in vnet kot ogenj je deloval uspešno v šoli, bil je oče svojim učencem in prijatelj s svojimi součitelji... Njegovo poznejše delovanje je označil »Slovenec« krepko in jedrnat z besedami: Umrl je eden izmed najbolj plemenitih,

trudaljubivih, ljudomilih, dobrosrčnih, zaslužnih, eden izmed najboljših mož v Ljubljani. — Pogreb njegov je bil tako veličasten, da je Ljubljana takih še malo videla, — znamenje, kako splošno spoštovanje je užival rajni župnik pri vseh ljubljanskih slojih. Bog mu daj večno srečo v nebesih!

Šolski zdravnik. Za ljubljanske šole je imenoval občinski svet dva zdravnika, med njima enega, ki je specialist-sifilidolog. Zdravnik, ki ima posebno izobrazbo v otroškem zdravstvu in se je tudi potegoval za to službo, ni prišel v poštev!

Poslopje meščanske šole v Postojni je bilo slovesno blagoslovljeno dne 19. septembra. Pomenljive govore pri tej priliki so imeli katehet Ažman, glavar Schitnik in ravnatelj Brinar. Besede, ki jih je izustil gospod glavar ob sklepu svojega nagovora, značijo, da se mož zaveda, kolike važnosti je omenjeni zavod. Rekel je: »Naj bodo zaprta vrata te hiše vsem onim močem, ki bi hotele mladini iztrgati iz src ljubezen do svete vere in do vladarske hiše.« Zavod ima napis: »Cesarja Franc Jožefa I. meščanska šola«.

Idrijska podružnica Slomškove zveze je imela dne 4. oktobra t. l. svoj občni zbor. O tej priliki je predaval nadučitelj Fr. Tratnik »O pomenu in namenu mladinskega slovstva«. Predavanje je bilo prav zanimivo. Nato so sledile običajne točke občnega zbora. Delokrog podružnice se je razširil tudi na sosednje okraje. Končno se je sklenilo, da najame podružnica v novem hotelu gospoda Didiča primerno sobico, kjer bo shranjena knjižnica in se bodo somišljeniki lahko sestajali k prijateljskim sestankom. Udeležba je bila zelo povoljna. Lepega zborovanja se je udeležil tudi zastopnik goriškega katoliškega učiteljstva g. A. Rusijan, učitelj-voditelj v Lazu.

Idrijski uršulinski zavod je s 1. septembrom t. l. začel delovati. V otroški vrtec hodi 70 otročičev, za gospodinjstvo šolo se je že oglasilo 38 deklet. Da bo zavod lahko v praktičnem oziru kazal na vse panoge gospodinjstva, kupil je Bratinovo posestvo. Poskrbljeno je tudi za 8. razred, oglasilo se je 11 učenek, ker ga ministrstvo na c. kr. rudniški šoli ni otvorilo. Nekatere učenke so se učile doslej privatno francoskega jezika. A žalibog hitro zopet pozabijo, ker ni konverzacije. Tudi temu nedostatku hoče odpomoči uršulinski zavod. Prišla bo redovnica, ki popolnoma obvlada francoščino in ta bo brez plačila na razpolago onim učenkam, ki so slovnicu že proučile, zdaj se bodo pa lahko v privatnem občevarju praktično vežbale. Tako bo zavod pripomogel k vsestranski izobrazbi po znanju hrepeneče ženske mladine.

Če bi le kaj izdalo. Po ljubljanskih javnih mestnih šolah je semintja še precej učiteljev, ki so se navzeli strupenega ozračja, prepojenega z vzduhom svobodne šole. Ne rečemo, da bi bilo prav, če bi jih identifikovali s svobodomisleci, ki jih je napuh, nevednost in grešnost dovedla do poloma z Bogom, z vestjo in s Cerkvijo; le neka ošabnost, nerazsodnost, jeza nad celim svetom ter mlačnost v verskih rečeh jih drži v krogu onih ljudi, ki se ponašajo z lepodonečo, mamljivo besedo: naprednjak, kar pa pomenja v današnjih dneh vse kaj drugega in nevarnejšega, nego se domneva. Vendar je pa zelo korisno, če se tudi tej frakciji včasih pokliče v spomin § 1. državnega zakona o ljudskih šolah, da ne bodo vedno in pri vsaki priliki zvrčali krivde neuspehov pri vzgoji na roditelje in gospodarje. Kolikokrat se pripeti, da se čujejo ob vedno bolj ponavljajočih se slučajih izprijenosti in podivjanosti med šolsko mladino, izgovori učiteljev: »Ja, ko bi starši ne bili tako zanikarni in brezčutni do otrok, ko bi nanje kaj pazili!« Da, res! Mnogo lažje bi bilo za učitelje; saj to morajo priznati tudi privrženci svobodne šole, kako krotki, dobri, skrbni, pridni, redni in ubogljivi so večinoma otroci res krščanskih staršev. Toda, če bi bili vsi učitelji dobri, verni in skrbni odgojitelji, ter bi kolikormoč nadomeščali v nemarnost zanikarnih staršev, bi se pa preprečilo marsikako pohujšanje, zmanjšalo bi se število nesrečnih mladinskih pokvarjencev, hudobnežev, zločincev. Kaj primerno in naravnost potrebno je torej bilo, da je izpočetka tekočega šolskega leta sklical nadzornik ljubljanskih ljudskih šol voditelje in voditeljice vseh ljudskih šol v Ljubljani, da jim je dal potrebna navodila za podrejeno učiteljstvo ne le ozir ravnanja pri šolskih spisih, pri obravnavi šolskih predmetov, temveč tudi ozir reda in vpoštovanja § 1. državnega zakona o ljudskih šolah. Poklical je v spomin velevažni § 1., ki govori o nравоverski vzgoji, za katero morajo skrbeti vsi učitelji. Ves pouk naj ima ta namen pred očmi, in nikdar se ne sme prezreti ali zapostaviti ta prvi in najvažnejši te-

melj vse vzgoje: nravnost in verstvo. Zato pa naj učiteljstvo svari otroke pred vsem, kar bi utegnilo na škodo hoditi nežnemu srcu nedolžnega otroka. Svari naj pred gostilno osobito v ponočnem času. — (V tej stvari naj bi bili starši pač bolj previdni in tanko-vestni, kakor se to v resnici dogaja.) Učiteljstvo naj otroke opozarja, da jim je prepovedano po gostilnah in veselnicah prodajati cvetice, kruh, ali pa postavljati keglje. Zabranjuje naj se jim dostop v gledališče, ki ni zanje, pa tudi kinematografske predstave so dostikrat strup za nepokvarjeno mladino. (Starši, pozor! Kdaj bo c. kr. deželni šolski svet dal potrebno prepoved?)

Z navodilom c. kr. okrajnega nadzornika se popolnoma strinjamo in le želimo, da bi starši — pa tudi učitelji z vnemo izpolnjevali vzvišeno vzgojno dolžnost. Znan je sicer vsakemu šolniku omenjeni § 1., toda s tem se še ne more reči, da se učitelj ravna po njem, ako nravnost sicer nič ne počne zoper versko-nravno vzgojo. Šola potrebuje pozitivnega dela, mladino je treba uvesti v versko-nravno življenje, dajati ji lep zgled; storiti mora vsakdo sam, kar od otrok zahteva: »Nihče pa ne more dati, česar sam nima.« S tem izrekom je hotel g. nadzornik povedati, kako je umevati § 1. državnega zakona. Beseda samo miče, zgled pa vleče. Želimo le, da bi bili vsi voditelji ljubljanskih šol vestni tolmači označenega navodila nasproti podrejenemu učiteljstvu.

Svobodomiselna učiteljica. Tržaška »Zarja« je sporočala o ljubljanskem shodu svobodomiselcev ter pristavila z ozirom na to, da se je omenjene žaloin šaloigre udeležila tudi neka učiteljica, sledeče:

»Sploh pa nas ta komedija, ki ne bo pustila v zdravem slovenskem narodu sledov, malo zanima in bi ne pisali o teh ljudeh, ki so zatajili Boga in tudi krščanstvo, ki se zavzemajo za svobodno šolo in razporoko, ki se hočejo dati po smrti sežgati, kakor mrhovina, — ako bi se ne bila udeležila tega shoda tudi slovenska učiteljica iz Škednja, M. G., ki je bila celo izvoljena za častno predsednico shodu. To je škandal, h kateremu ne moremo in nečemo molčati. Ne opozarjamo na razne paragrafe, ne sklicujemo se na naredbe in prisege, ampak vprašamo samo kompetentno šolsko oblast, da-li smatra še za sposobno kot učiteljico na javni ljudski šoli, katera mora vzgajati v versko-nravnem duhu, osebo, katera predseduje shodu svobodomiselcev, ki zame-tujejo in pobijajo vzgojo, kakoršna zahteva državna postava. Ta nastop ljudskošolske učiteljice izziva od naše strani tak odpor, da ne bomo mirovali, dokler se ne da zadoščenja državni postavi. Duhovščino tržaškega in openskega dekanata pa prosimo, da se na prihodnji dekanijski konferenci odločno postavi proti izzivanju učiteljice Gregorič, ki kot pristašinja brezverskih svobodomiselcev ne more vzgajati otrok versko-nravno.«

»Zarja« je čisto pravilno izrekla svojo sodbo, ki je obenem sodba vseh krščanskih staršev in odgojiteljev. Kdor tako očitno nosi na javni trg svoje brezverstvo, kdor se tako brezobzirno postavlja v nasprotje z državno postavo, ta s tem priznava sam, da ni več za vzgojitelja nedolžne dece, da ne spada več v vrste učiteljev, ki imajo po zakonu vlagati v srca otročičev versko-nravno čustvovanje in mišljenje, ki morajo tudi z zgledom učiti.

„Slovenski Učitelj“

izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

